
СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 339.54

Войцещук А.Д.,
*канд. екон. наук, доцент, директор Департаменту
спеціалізованої підготовки та кінологічного забезпечення ДФС*

ПРОЦЕСИ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В ЗБАЛАНСУВАННІ ГЛОБАЛЬНОГО МИТНОГО ПРОСТОРУ

Постановка проблеми. Розвиток процесів глобалізації відбувається паралельно з процесами регіональної інтеграції, у деяких випадках навіть підсилюючи один одного. Очікувалося, що перехід економіки до нового етапу глобалізації у 21 ст. позбавить країни від переваг участі у регіональних інтеграційних об'єднаннях, проте, як показала практика, ті з них, які мали силу впливу на вирішення глобальних проблем, так і продовжують функціонувати. Процеси економічної інтеграції поєднують дві складові: глобальну (інтеграція країн у глобальний простір) та регіональну (участь в РТУ). Розвиток економічних інтеграційних процесів нерозривно пов'язаний із питаннями організації функціонування митного простору, адже цілі зазначених процесів включають створення ліберальних сприятливих умов для торгівлі між країнами-учасницями, зменшення тарифних та нетарифних бар'єрів, усунення перешкод для взаємної торгівлі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання міжнародної економічної інтеграції, становлення та функціонування інтеграційних об'єднань залишаються у фокусі досліджень науковців, зокрема, дані питання досліджували С. Беренда, І. Гладій, І. Іващук, Т. Мельник, Є. Савельєв, В. Сіденко, А. Філіпенко та ін. Проте багато питань залишаються дискусійними та нерозкритими, зокрема, потребує дослідження використання переваг інтеграційних процесів для збалансування глобального митного простору

Постановка завдання. Метою роботи є оцінка сучасних тенденцій економічної інтеграції та обґрунтування їхньої ролі у збалансуванні глобального митного простору.

Виклад основного матеріалу дослідження. У 21 ст. формат зовнішньоторговельного співробітництва країн зазнав суттєвих змін, адже проголошені ідеали політики вільної торгівлі все частіше ставляться під сумнів. Міжнародна торгівля є важливою сферою міжнародних економічних відносин, розвиток якої є підґрунтям економічного зростання. Так, впродовж останнього десятиліття міжнародна торгівля розвивалася набагато швидшими темпами ніж відбувалося зростання ВВП. 2016 р. став роком, коли таке співвідношення опустилося нижче одиниці [1], що у майбутньому може стати поштовхом до повернення країн до протекціоністської політики. В той же час, міжнародна торгівля дозволяє економічним лідерам за рахунок відміни тарифного захисту більшості економік країн світу отримувати найбільші вигоди, утримуючи високий рівень нетарифного захисту власних ринків, викривляючи розуміння партнерства. Так дослідники виділяють наступні моделі стратегічного партнерства: представницьке стратегічне партнерство, стратегічне партнерство проти спільної загрози, тактичне партнерство заради стратегічних результатів і асиметричне стратегічне партнерство, при цьому наголошується, що партнери можуть мати зовсім різний економічний потенціал [2], а відтак, хтось з них має перевагу у реалізації інтересів.

Тому країни змушені, не порушуючи прийняті зобов'язання в межах багатостороннього співробітництва у СОТ, шукати альтернативні варіанти побудови зовнішньоторговельної стратегії, використовуючи і механізми регіональної економічної інтеграції, що, в принципі, не суперечить участі в СОТ. Поглиблення процесів економічної інтеграції обумовлене такими причинами: зростання взаємозалежності національних економік та спільності інтересів, загострення глобальних проблем, вирішення яких не під силу окремій країні, поглиблення конкурентної боротьби на світових ринках, виникнення суперечностей між країнам при обранні векторів зовнішньоторговельної політики та ін. Процеси глобалізації вказали на складність налагодження взаємовідносин між країнами із різним рівнем економічного розвитку, підтвердженням чого вважаємо неможливість досягнення консенсусу між країнами-членами СОТ при вирішенні окремих проблем торгівлі, наприклад, сільськогосподарськими товарами. Правила СОТ встановлюють обмеження на використання країнами тарифних інструментів, в тому числі й дотримання зобов'язань, взятих при набутті членства. Така глобальна політика не залишає країнам варіантів розвитку зовнішньоторговельних стратегій окрім набуття членства у СОТ, тим більше, що членами організації є 164 країни (за станом на липень 2016 р.). В той же час, діяльність СОТ показує ряд негативних моментів. Якщо на перших етапах

створення СОТ між країнами з незначними перешкодами узгоджувалися питання застосування тарифних та нетарифних заходів (рис. 1), то створення відкритого митного простору та ліберальних умов торгівлі спровокувало застосування країнами інструментів прихованого протекціонізму.

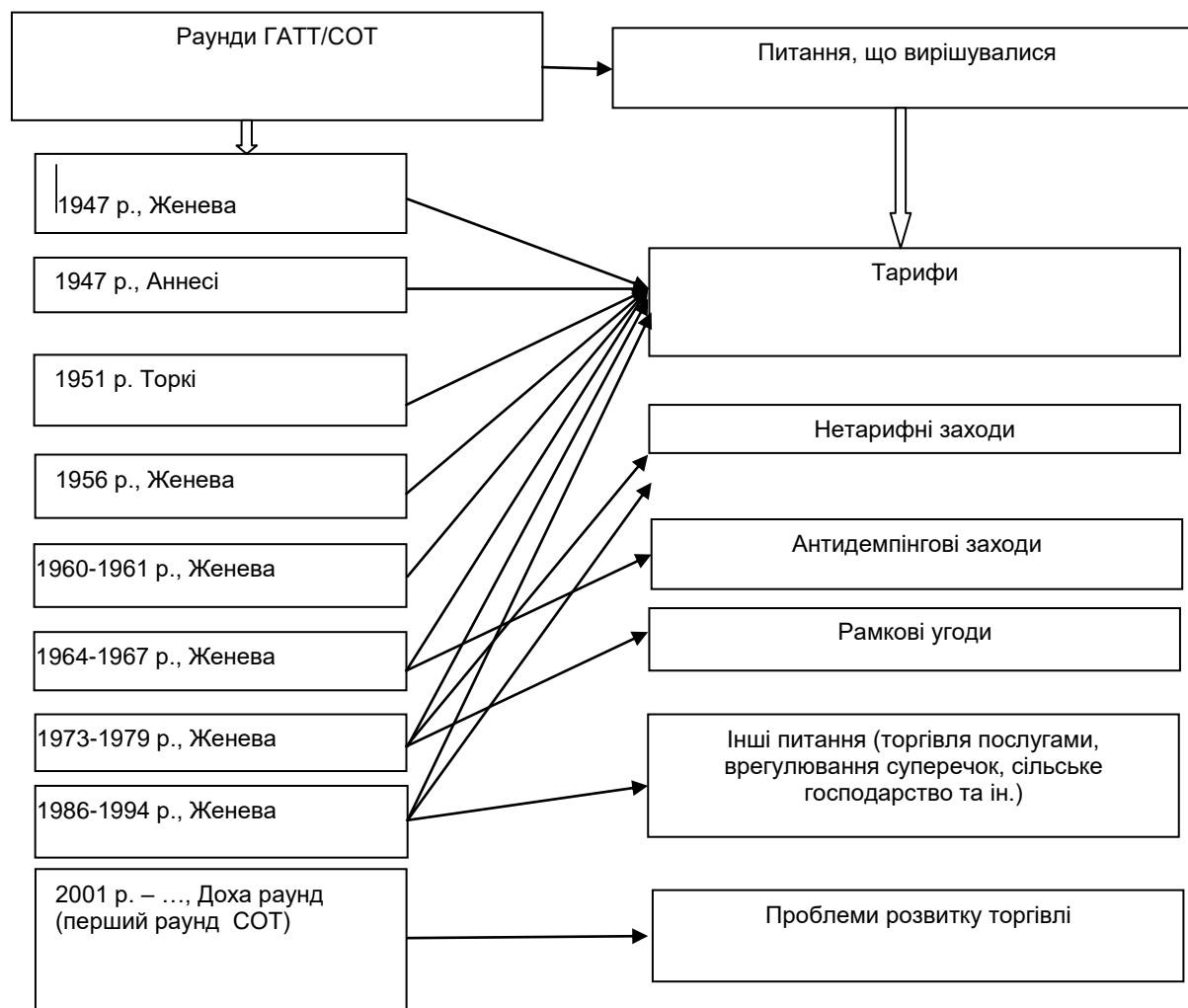

Рис. 1. Хронологія раундів ГАТТ/СОТ

Джерело: складено автором за матеріалами Світової організації торгівлі: <https://www.wto.org/> і ЮНКТАД: <http://unctadstat.unctad.org/EN/>

В межах СОТ лібералізація торгівлі та збалансування митного простору відбувається завдяки: узгодженню тарифів при вступі; реалізації принципу недискримінації (режим найбільшого сприяння); забезпечення прозорості і передбачуваності системи; достовірності інформації про тарифні позиції країн-партнерів; підтримці інтеграції країн у глобальну торговельну систему; сформованому механізму врегулювання суперечок [3].

Світова практика та наукові дослідження показують, що міжнародна торгівля при зниженні тарифних ставок та лібералізації митного простору може створювати позитивні ефекти для країни, наприклад, забезпечуючи зростання, але не завжди вирішує проблему нерівності економічного розвитку всередині країни [4], прикладом чого може бути Індія [5], Китай [6-9] (які за прогнозами на 2050 р. збережуть місце в десятці країн світу за обсягами ВВП) та інші країни, розширення присутності яких на світових ринках потребує додаткового реформування національних економік, вирівнювання просторового розвитку.

Приклад Китаю є одним із найбільших парадоксів залучення країн до міжнародної торгівлі, про який зазначають науковці [10], при цьому утримання помірного рівня глобалізації та низького рівня економічної свободи, але і одночасного збереження регіональних диспропорцій у розвитку. Китай став членом Світової організації торгівлі та зумів зайняти лідируючі позиції у світовій торгівлі, взявши зобов'язання виконувати правила ведення торгівлі, проте обрав жорстку експансійну експортну політику і неодноразово їх порушував.

Глобальний митний простір охоплює країни, які мають різні рівні захисту національних ринків та узгодження тарифів, що підтверджує аналіз митних профілів окремих країн (табл. 1) [11].

Становлення глобальної системи управління тарифними ставками країн в межах СОТ мало на меті забезпечити світову торгівлю та її учасників від непрогнозованих стратегій країн в частині підвищення тарифів у випадку виникнення загрозливих ситуацій для внутрішнього ринку та зміни економічної ситуації, хоча волатильність цін та фінансова нестабільність після кризи 2007-2008 рр. стала постійною рисою світової економіки. Варто зазначити, що для багатьох країн існують відмінності в рівнях узгоджених тарифів, і тих, які фактично використовуються країнами [12]. У практиці СОТ є і випадки порушення вже узгоджених тарифів, або ж надсилання запиту для перегляду тарифів. Стаття XXVIII ГАТТ-1994 дає право країнам змінювати ставки мита для тимчасового захисту окремих галузей [13]. Зазначимо, що таким правом скористалася і Україна у 2012 р. щодо перегляду тарифів більш ніж за 350 товарними позиціями, проте країни-члени СОТ прийняли колективне рішення про відкликання заявки. Зараз Україна очікує можливості подання чергової заявки на перегляд у зв'язку із правом, отриманим під час вступу до СОТ. Проте такий процес є мало результативним, адже передбачає узгодження зміни тарифів з усіма країнами-членами, і практика перегляду тарифів є незначною (близько 30 випадків), тим більше за великою кількістю товарних позицій. Ще одним фактором ризику є те, що спрощення умов торгівлі між країнами іноді має односторонній характер, тобто неспівмірними є вигоди для країн.

Таблиця 1

Відмінності між країнами-членами СОТ у рівнях тарифного захисту

	Узгодження тарифів (%)	Середньоарифметична зв'язана кінцева ставка мита	Середньоарифметична ставка мита за РНС
Бангладеш	15,5	169,3	13,9
Бразилія	100	31,4	13,5
Буркіна-Фасо	39,1	42,1	12,2
Зімбабве	22,2	88,0	18,8
Ізраїль	74,6	22,7	4,5
Індія	74,4	48,5	13,4
Індонезія	96,3	37,1	6,9
ЄС	100	4,8	5,1
Канада	99,7	6,8	4,2
Конго	16,2	27,2	11,9
Китай	100	10,0	9,9
Мексика	100	36,2	7,1
Молдова	100	6,9	5,4
ОАЕ	100	14,4	4,7
Пакистан	98,7	60,0	12,3
США	100	3,5	3,5
Сінгапур	69,6	9,6	0,2
Україна	100	5,8	4,5
Туреччина	50,3	28,6	10,8
Японія	99,7	4,4	4,0

Джерело: складено за [11]

На сьогодні у СОТ формуються певні коаліційні об'єднання країн, які висувають свої вимоги при розгляді окремих питань, зокрема, в узгодженні умов торгівлі сільськогосподарською продукцією, порушують правила торгівлі через застосування бар'єрів на експорт певних видів сировинних товарів, за використання яких точиться боротьба між країнами (наприклад, Китаєм було встановлене 95% експортне мито на жовтий фосфор, обмежено вивіз певних сировинних товарів, натомість зростає інтерес Китаю до країн Африки, звідки екпортується мідь, олово, інші мінеральні ресурси).

Таким чином, неоднорідність глобального митного простору, незважаючи на проголошені міжнародними організаціями, передусім СОТ, принципи недискримінаційної торгівлі, зниження тарифних та нетарифних бар'єрів, рівності доступу країн на ринки, змушує країни використовувати різні форми співробітництва для забезпечення національних інтересів. Саме тому, поряд з глобальними інтеграційними процесами, відбуваються і регіональні. Виходячи із власних інтересів для збалансування митного простору країни обирають одну із організаційних форм економічної інтеграції залежно від ступеня інтеграції. Так, поверхнева інтеграція передбачає утворення преференційних

торгових угод, угод про вільну торгівлю, митний союз; глибока інтеграція – спільного ринку та економічного союзу [14, с. 234-235].

На кожному з етапів міжнародної економічної інтеграції вплив на збалансування митного простору залежить від ступеня узгодження інструментів регулювання торгівлі. Для усіх форм характерним є ліквідація митних бар'єрів у взаємній торгівлі; для митного союзу та форм глибокої інтеграції встановлюються єдині митні тарифи у торгівлі з третіми країнами; для спільного ринку та економічного союзу характерне вільне переміщення капіталу і робочої сили; узгодження економічної політики країн характерне для економічного союзу. Форми поверхневої інтеграції є привабливими для країн, зокрема, угода про вільну торгівлю попри скасування мита та інших обмежень, дає право країні самостійно визначати політику щодо третіх країн. Окрім того, відкриваючи окремі сектори економіки, країна може зберігати високий ступінь захисту ринку в цілому [15]. Найбільше укладених угод про вільну торгівлю припадає на європейський регіон (рис. 2).

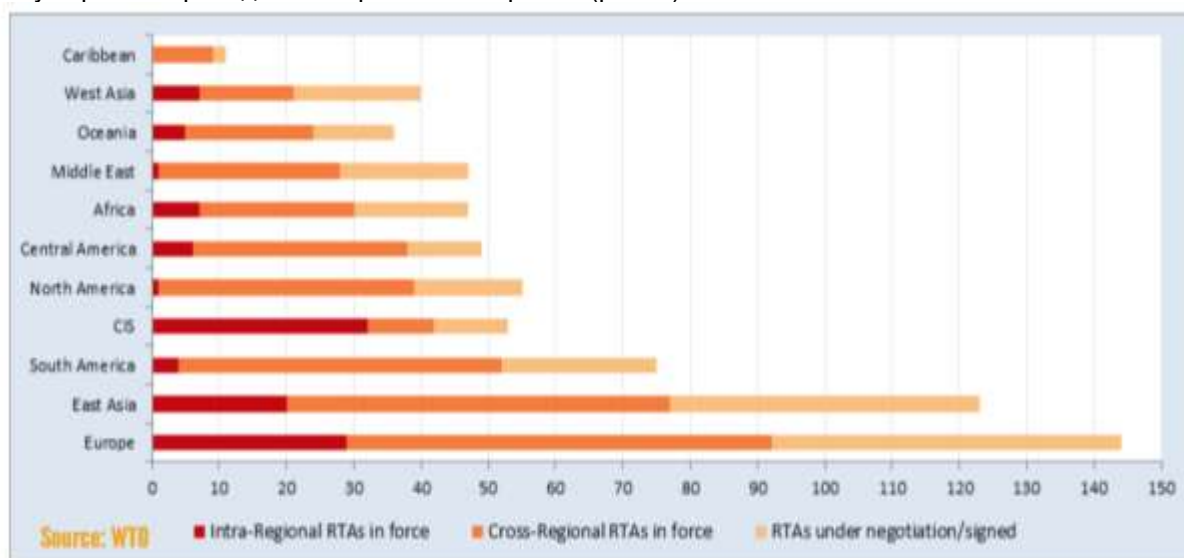

Рис. 2. Регіональний розподіл угод про вільну торгівлю

Джерело: [16]

Аналіз еволюції укладення регіональних торговельних угод підтверджує, що для них характерні певні періоди спаду та підйому, а починаючи з 90-х рр. XX ст. ці процеси набули особливого розвитку та динаміки (рис. 3). Зазначимо, що не усі угоди є довготривалими.

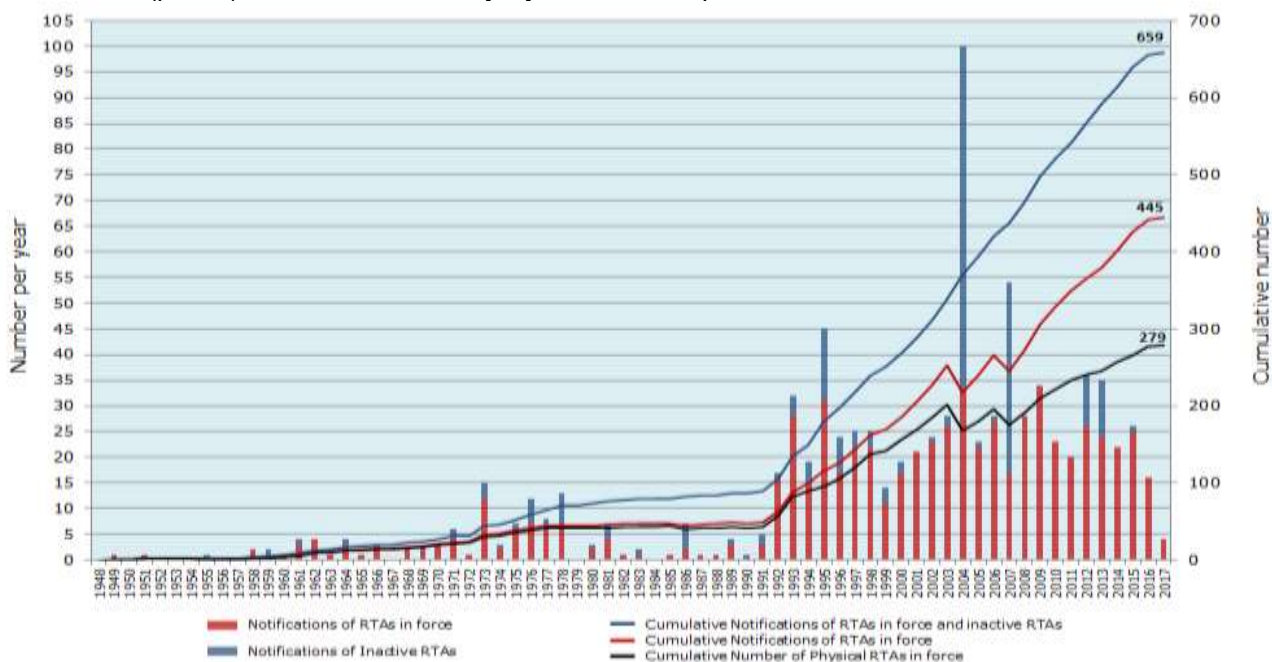

Рис. 3. Динаміка укладення регіональних торговельних угод

Джерело: [16]

Регіоналізація глобального простору відбувається за рахунок утворення регіональних інтеграційних об'єднань, найбільш дієвими серед яких є Європейський Союз, НАФТА, МЕРКУСОР, АСЕАН, КОМЕСА, Європейська асоціація вільної торгівлі та інші. У багатьох випадках, створення інтеграційних об'єднань, не дає відчутного результату у взаємній торгівлі, бо в межах об'єднань помітна велика різниця в обсягах торгівлі країн між собою. Тому залучення країни до однієї з організаційних форм інтеграції не є свідченням врахування її інтересів та досягнення ефекту від лібералізації торгівлі. Проте, є приклади РТУ, для яких впродовж останніх десятиліть відбулися позитивні зміни у взаємній торгівлі країн (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка торгівля товарами між країнами в межах об'єднання

Об'єднання \ Рік	1995	2000	2007	2008	2009	2010	2012	2014	2015	2016
Експорт, % до загального експорту об'єднання										
ASEAN (Association of Southeast Asian Nations)	24,9	23,0	25,2	25,4	24,6	25,0	25,9	25,4	24,3	24,0
CARICOM (Caribbean Community)	14,4	15,5	11,7	14,2	11,9	12,8	11,0	11,5	11,7	12,5
COMESA (Common Market for Eastern and Southern Africa)	5,7	4,8	5,0	5,4	7,0	7,2	7,4	9,6	11,4	9,9
ECOWAS (Economic Community of West African States)	9,4	9,2	8,3	9,2	9,5	7,4	7,4	8,0	10,3	11,7
EFTA (European Free Trade Association)	0,7	0,6	0,7	0,8	0,7	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5
EU28 (European Union)	61,8	67,7	68,1	67,2	66,6	64,8	61,9	62,6	62,6	63,7
FTAA (Free Trade Area of the Americas)	52,8	61,3	56,9	56,3	54,2	54,8	55,0	55,8	55,6	54,9
MERCOSUR (Southern Common Market)	19,1	18,1	13,7	13,8	14,5	14,7	13,3	13,1	13,3	14,0
NAFTA (North American Free Trade Agreement)	46,0	55,7	51,3	49,5	48,0	48,7	48,6	50,2	50,4	50,2
Імпорт, % до загального імпорту об'єднання										
ASEAN (Association of Southeast Asian Nations)	18,0	22,2	25,8	24,9	24,9	24,8	23,5	23,1	23,3	22,6
CARICOM (Caribbean Community)	8,6	8,9	10,4	11,3	8,5	9,7	8,8	8,6	8,0	8,0
COMESA (Common Market for Eastern and Southern Africa)	4,2	5,0	5,5	5,7	6,0	6,5	6,0	5,9	5,8	5,6
ECOWAS (Economic Community of West African States)	8,4	12,5	10,3	10,8	9,5	9,1	10,1	9,7	9,9	10,0
EFTA (European Free Trade Association)	0,9	0,8	0,8	0,9	0,8	0,7	0,8	0,7	0,6	0,6
EU28 (European Union)	59,8	61,3	61,0	59,1	59,5	57,8	56,2	58,6	59,0	59,7
FTAA (Free Trade Area of the Americas)	44,6	46,4	41,8	41,7	41,1	41,4	41,9	41,8	39,6	39,1
MERCOSUR (Southern Common Market)	17,7	20,1	18,4	17,3	17,8	17,3	15,2	13,6	13,8	15,2
NAFTA (North American Free Trade Agreement)	37,7	40,0	33,7	33,1	32,8	33,4	33,7	34,8	33,5	33,2

Джерело: складено за даними ЮНКТАД

Найтипівшим приладом успішної глибокої інтеграції є Європейський Союз, який пройшов усі етапи інтеграції та зумів зберегти свою першопочаткову ідею при створенні, зокрема, забезпечення безперешкодного руху товарів, капіталу, робочої сили між країнами-учасницями. Саме це залишається мотиваційним механізмом для набуття країнами членства у ЄС. Водночас, ЄС продовжує політику інтеграції [17], періодично переглядає концепції розвитку, зокрема, мова йде про Стратегію Європа-2020, вектори співробітництва з третіми країнами.

Проте, як показує практика торговельного співробітництва країн продовжується практика недобросовісної конкуренції, застосування дискримінаційних та протекціоністських заходів. Тому подальший розвиток як глобальної, так і регіональної інтеграції має будуватися на партнерстві між країнами, що не обов'язково передбачає утворення регіональних інтеграційних об'єднань (наприклад, БРИКС), у тому числі й форматі глибокої інтеграції. Серед основних проблем економічної інтеграції країн, що перешкоджають збалансуванню митного простору, вважаємо наступні:

– посилення кризових явищ та зростання нестабільності в світі, що не дозволяють об'єктивно робити прогнози щодо розвитку міжнародної економіки і торгівлі. Хоча при вірно обраній стратегії

участь країн в РТУ збільшує їхні можливості протистояти викликам, надаючи сприятливі умови у взаємній торгівлі;

– лобювання економічно розвиненими країнами власних інтересів в процесах глобальної інтеграції;

– поява нових лідерів в міжнародній торгівлі (наприклад, Китаю), центрів сили, партнерських зв'язків, які в майбутньому можуть трансформуватися в РТУ;

– загострення національної, в тому числі й економічної, безпеки;

– відсутність стійких структурних реформ в країнах, що розвиваються;

– надмірна торговельна взаємозалежність країн, або ж відсутність економічного інтересу між країнами;

– суперечності між заходами національної політики захисту інтересів країни та політикою організації чи об'єднання;

– та інші.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, дослідження підтверджує важливість процесів інтеграції (як глобальної, так і регіональної) для збалансування митного простору. Проте очікувані ефекти від цих процесів зовсім різні, незважаючи на зниження або відміну тарифів, зменшення нетарифних бар'єрів. СОТ як основній глобальній інституції довелося пройти важкий еволюційний шлях, щоби виробити систему узгодження інтересів країн-членів. І навіть за цих умов ми спостерігаємо значну неоднорідність митного простору, різні стратегії поведінки країн після набуття членства, відмінності у позиціях захисту національної економіки. Це і стало поштовхом для активізації укладення країнами регіональних торговельних угод. Проте, як показує практика, навіть в межах регіональних об'єднань країни використовують заходи захисту національних ринків. Щодо подальшої економічної інтеграції, то вважаємо, що її розвиток матиме успіх, якщо прийняття зобов'язань країнами при вступі в СОТ або регіональне об'єднання буде супроводжуватися не лише зняттям тарифних обмежень, а й дотриманням домовленостей і стійкої інтеграційної взаємодії, спрямованої на збалансування глобального митного простору.

Бібліографічний список

1. Trade recovery expected in 2017 and 2018, amid policy uncertainty [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.wto.org/english/news_e/pres17_e/pr791_e.htm

2. Щербина Т. В. Теорії регіональної економічної інтеграції в контексті розвитку міжнародних відносин [Електронний ресурс] / Т. В. Щербина // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2014. – Вип. 38. – С. 306-314. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pprbsu_2014_38_32.

3. Uri Dadush. Governing Global Trade [Електронний ресурс] / Uri Dadush, Julia Nielson // Finance & Development. – 2007. – December. – Vol. 44. – № 4. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2007/12/dadush.htm>

4. Pavcnik N. For Richer, for Poorer [Електронний ресурс] / N. Pavcnik // Finance & Development. – 2016. – December. – Vol. 53. – №4. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2016/12/pavcnik.htm>

5. Topalova Petia. Factor Immobility and Regional Impacts of Trade Liberalization: Evidence on Poverty from India [Електронний ресурс] / Petia Topalova. – 2010. – September. – Режим доступу: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/.../wp10218.pdf>

6. Wenya Chengy. Regional Variation in Trade Liberalization Outcomes: Evidence from Chinese Manufacturing Industry [Електронний ресурс] / Wenya Chengy. – 2015. – August. – Режим доступу: <https://www.unige.ch/degit/files/9614/3956/.../Cheng.pdf>

7. Yanyan Xiong. Trade, Factor Endowments and Income Inequality: Evidence from China [Електронний ресурс]. / Yanyan Xiong, Shengdan Zhang. – Режим доступу: <https://www.aeaweb.org/conference/2016/retrieve.php?>

8. LI Yue. Globalization and Inequality in China [Електронний ресурс] / LI Yue. – Режим доступу: hamada.u-shimane.ac.jp/research/.../near/.../18-19_01_li.pdf

9. Jin Yinglan. International Trade and Income Distribution in China [Електронний ресурс] / Jin Yinglan, Zhao Xin. – Режим доступу: www.cscanada.net/index.php/ibm/article/viewFile/.../pdf_74

10. Іващук І. О. Позиціонування Китаю в умовах глобалізації та досвід економічних реформ для України / І.О. Іващук, М.Р. Орнат // Інноваційна економіка. – 2017. – № 1-2. – С. 5-12.

11. World Tariff Profiles [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/tariff_profiles16_e.pdf

12. Trade policy questions and guidelines / Binding Tariffs: Why Do It. – P. 540-547. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: siteresources.worldbank.org/INTTRADERESEARHC/.../Part..

13. General Agreement on Tariffs and Trade 1994 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/analytic_index_e/gatt1994_e.htm

14. Гладій І. Й. Регіоналізація світового ринку: євроінтеграційний аспект [Текст] : монографія / І. Й. Гладій. – Тернопіль : Економічна думка, 2006. – 544 с.

15. Rolf Mirus. Economic integration: Free trade areas vs. Customs unions [Електронний ресурс] / Rolf Mirus, Nataliya Rylska. – Режим доступу: <https://www.ualberta.ca/business/Centres/WCER/Publications/Other/~media/business/Centres/WCER/Documents/Publications/OtherPublications/NAFTA/NAFTArylska.ashx>

16. Recent Developments In Regional Trade Agreements. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.wto.org/english/tratop_e/.../rtajan-june17_e.pdf

17. Матюшенко І. Ю. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навч. посібн. / І. Ю. Матюшенко, С. В. Беренда, В. В. Рєзніков. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. – 504 с.

References

1. Trade recovery expected in 2017 and 2018, amid policy uncertainty, available at: https://www.wto.org/english/news_e/pres17_e/pr791_e.htm (access date August 22, 2017).

2. Shcherbyna, T.V. (2014), "Theories of Regional Economic Integration in the Context of the Development of International Relations", *Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy*, Iss. 38, pp. 306-314, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pprbsu_2014_38_32. (access date August 22, 2017).

3. Dadush, U. and Nielson, J. (2007), "Governing Global Trade", *Finance & Development*, Vol. 44, no. 4, available at: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2007/12/dadush.htm> (access date August 22, 2017).

4. Pavcnik, N. (2016), "For Richer, for Poorer", *Finance & Development*, Vol. 53, no. 4, available at: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2016/12/pavcnik.htm> (access date August 22, 2017).

5. Topalova, P. (2010), "Factor Immobility and Regional Impacts of Trade Liberalization: Evidence on Poverty from India", available at: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/.../wp10218.pdf> (access date August 22, 2017)

6. Wena, Chengy (2015), "Regional Variation in Trade Liberalization Outcomes: Evidence from Chinese Manufacturing Industry", available at: <https://www.unige.ch/degit/files/9614/3956/.../Cheng.pdf> (access date August 22, 2017).

7. Yanyan, X. and Shengdan, Z. (2016), "Trade, Factor Endowments and Income Inequality: Evidence from China" available at: <https://www.aeaweb.org/conference/2016/retrieve.php?> (access date August 22, 2017).

8. Li, Yue, "Globalization and Inequality in China", available at: hamada.u-shimane.ac.jp/research/.../near/.../18-19_01_li.pdf (access date August 22, 2017).

9. Jin, Yinglan and Zhao, Xin, "International Trade and Income Distribution in China", available at: www.cscanada.net/index.php/ibm/article/viewFile/.../pdf_74 (access date August 22, 2017)

10. Ivashchuk, I.O. and Omat, M.R. (2017), "Positioning of China in the conditions of globalization and the experience of economic reforms for Ukraine", *Innovatsiina ekonomika*, no. 1-2, pp. 5-12.

11. World Tariff Profiles, available at: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/tariff_profiles16_e.pdf (access date August 22, 2017).

12. Trade policy questions and guidelines, Binding Tariffs: Why Do It, available at: siteresources.worldbank.org/INTTRADERESEARHC/.../Part.. (access date August 22, 2017).

13. General Agreement on Tariffs and Trade 1994, available at: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/analytic_index_e/gatt1994_e.htm (access date August 22, 2017).

14. Hladii, I.Y. (2006), *Rehionalizatsiia svitovoho rynku: yevrointehratsiinyi aspekt* [Regionalization of the world market: Eurointegration aspect], *Ekonomichna dumka*, Ternopil, Ukraine, 544 p.

15. Mirus, R. and Rylska, N. "Economic integration: Free trade areas vs. Customs unions", available at: <https://ualberta.ca/business/Centres/WCER/Publications/Other/~media/business/Centres/WCER/Documents/Publications/OtherPublications/NAFTA/NAFTArylska.ashx> (access date August 22, 2017).

16. Recent Developments In Regional Trade Agreements, available at: https://www.wto.org/english/tratop_e/.../rtajan-june17_e.pdf (access date August 22, 2017)

17. Matiushenko, I.Yu., Berenda, S.V. and Rieznikov, V.V. (2015), *Yevrointehratsiia Ukrainy v systemi mizhnarodnoi ekonomichnoi intehratsii* [European integration of Ukraine in the system of international economic integration: curriculum], *KhNU im. V.N. Karazina, Kharkiv, Ukraine*, 504 p.

Войцещук А.Д. ПРОЦЕСИ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В ЗБАЛАНСУВАННІ ГЛОБАЛЬНОГО МИТНОГО ПРОСТОРУ

Мета – оцінити сучасні тенденції економічної інтеграції в процесі лібералізації міжнародної торгівлі та обґрунтувати їх роль у збалансуванні глобального митного простору.

Методика дослідження. Методологія та методика дослідження базуються на діалектичному та системному підходах. В процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема,

теоретичного узагальнення – при обґрунтуванні важливості процесів економічної інтеграції для розвитку міжнародної торгівлі та її лібералізації; метод – порівняння та групування – при проведенні оцінки регіональних інтеграційних процесів та з'ясуванні їхньої ролі у вирішенні питань регулювання міжнародної торгівлі; історико-логічний, методи аналізу та синтезу, графічний та табличний методи – при формулюванні проблем економічної інтеграції країн, що перешкоджають збалансуванню митного простору. Інформаційну базу дослідження становлять дані Світової організації торгівлі та ЮНКТАД.

Результати. Аргументовано важливість процесів економічної інтеграції для розвитку міжнародної торгівлі та її лібералізації. З'ясовано, що глобальний митний простір є неоднорідним, бо існують відмінності між країнами у ставках мита, рівнях узгодження митних тарифів. Проведено оцінку регіональних інтеграційних процесів та з'ясовано їхню роль у вирішенні питань регулювання міжнародної торгівлі. Проаналізовано організаційні форми міжнародної економічної інтеграції. Встановлено, що країни активно використовують РТУ у своїй практиці. Обґрунтовано взаємозв'язок процесів економічної інтеграції та збалансування митного простору. Сформульовано проблеми економічної інтеграції країн, що перешкоджають збалансуванню митного простору.

Наукова новизна полягає у системному підході до оцінки впливів процесів економічної інтеграції (глобальної та регіональної) на збалансування митного простору та обґрунтуванні суперечностей, які виникають для країн.

Практична значущість полягає у тому, що отримані автором результати слугуватимуть підґрунтям для оцінки країнами переваг та викликів від процесів економічної інтеграції, що сприятиме збалансуванню як їхніх інтересів, так і самого митного простору.

Ключові слова: глобалізація, економічна інтеграція, міжнародна торгівля, мито, митний простір, Світова організація торгівлі, тарифний захист, тарифні і нетарифні бар'єри.

Voitseshchuk A.D. PROCESSES OF ECONOMIC INTEGRATION IN THE BALANCING OF THE GLOBAL CUSTOMS SPACE

Purpose. The aim of the article is to assess the current trends of economic integration in the process of liberalization of international trade and to substantiate their role in balancing the global customs space.

Research methodology. Methodology and research methods are based on dialectic and system approaches. General scientific and special methods are used in the process of research in particular, theoretical generalization – in substantiating the importance of economic integration processes for the development of international trade and its liberalization; method of comparison and grouping – in conducting an assessment of regional integration processes and clarifying their role in resolving issues of international trade regulation; historical and logical methods of analysis and synthesis, graphical and tabular methods – in formulating the problems of economic integration of countries, which hinders the balance of the customs space. The information base of the study is data from the World Trade Organization and UNCTAD.

Results. The importance of the processes of economic integration for the development of international trade and its liberalization is argued. It is revealed that the global customs space is heterogeneous, because there are differences between countries in the rates of duties, the levels of harmonization of customs tariffs. An assessment of regional integration processes was conducted and their role in the decision of issues of regulation of international trade was clarified. The organizational forms of international economic integration are analyzed.

It is established that countries are actively using Regional Customs Administration in their practice. The interrelation of processes of economic integration and balancing of customs space is substantiated. The problems of economic integration of the countries that impede the balance of the customs space are formulated.

Originality. The scientific novelty is the systematic approach to assessing the impacts of economic integration processes (global and regional) on balancing the customs space and substantiating contradictions that arise for countries.

Practical value. The practical significance lies in the fact that the results obtained by the author will serve as a basis for assessing the benefits and challenges faced by countries by the processes of economic integration that will balance both their interests and the customs space themselves.

Key words: globalization, economic integration, international trade, customs, customs space, World Trade Organization, tariff protection, tariff and non-tariff barriers.

Войцещук А.Д. ПРОЦЕССЫ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ В СБАЛАНСИРОВАНИИ ГЛОБАЛЬНОГО ТАМОЖЕННОГО ПРОСТРАНСТВА

Цель – оценить современные тенденции экономической интеграции в процессе либерализации международной торговли и обосновать их роль в сбалансировании глобального таможенного пространства.

Методика исследования. Методология и методика исследования базируются на диалектическом и системном подходах. В процессе исследования использованы общенаучные и специальные методы, в частности, теоретического обобщения – при обосновании важности процессов экономической интеграции для развития международной торговли и ее либерализации; метод – сравнений и группировки – при проведении оценки региональных интеграционных процессов и выяснении их роли в решении вопросов регулирования международной торговли; историко-логический, методы анализа и синтеза, графический и табличный методы – при формулировании проблем экономической интеграции стран, препятствующих сбалансированию таможенного пространства. Информационную базу исследования составляют данные Всемирной торговой организации и ЮНКТАД.

Результаты. Аргументирована важность процессов экономической интеграции для развития международной торговли и ее либерализации. Выяснено, что глобальное таможенное пространство неоднородно, поскольку существуют различия между странами в ставках пошлины, уровнях согласования таможенных тарифов. Проведена оценка региональных интеграционных процессов и выяснена их роль в решении вопросов регулирования международной торговли. Проанализированы организационные формы

международной экономической интеграции. Установлено, что страны активно используют РТУ в своей практике. Обоснованы взаимосвязь процессов экономической интеграции и сбалансирования таможенного пространства. Сформулированы проблемы экономической интеграции стран, препятствующих сбалансированию таможенного пространства.

Научная новизна заключается в системном подходе к оценке воздействий процессов экономической интеграции (глобальной и региональной) на сбалансирование таможенного пространства и обосновании противоречий, которые возникают для развивающихся стран.

Практическая значимость заключается в том, что полученные автором результаты будут служить основой для оценки странами преимуществ и вызовов от процессов экономической интеграции, будет способствовать сбалансированию как их интересов, так и самого таможенного пространства.

Ключевые слова: глобализация, экономическая интеграция, международная торговля, таможенная пошлина, таможенное пространство, Всемирная торговая организация, тарифная защита, тарифные и нетарифные барьеры.